

speel mijn grootmoeder. Ik ga een soort van onderzoek doen naar datgene wat me nerveus maakt : mijn toekomst, mijn leven dat ik rond me zie, de vrienden die sterven, wat dan ook." Daarom zeggen we dat het stuk naar voren, in de toekomst kijkt in plaats van naar achteren, naar het verleden. Die continu gemaakte misinterpretaties : Peter Halasz kijkt eindelijk naar het verleden, naar de Muur, naar het IJzeren Gordijn. Pure onzin."

PH : "Misschien zit het in het stuk."

ST : "Het moet erin zitten omdat het in Peters leven zit. Wij proberen zulke significante elementen te verwijderen, we zijn er zelfs heel drastisch in geweest. Telkens we een duidelijke betekenis vonden hebben we die eruit geknipt. In essentie hebben we dit stuk gemaakt om een aantal dingen te ontdekken in plaats van ze uit te drukken. Dus installeerden we hindernissen in plaats van oplossingen en die werkten zichzelf uit op de scène."

PH : "We hebben zoveel gepraat en op de een of andere manier kennen we elkaars denken en de cultuur die ons omringd, welke we ook in ons dragen. Daarom kunnen we zonder restricties werken, bijna puur instinctief. Tenslotte is het een gesprek onder ons en later, waarschijnlijk, ook met het publiek. We willen geen groot drama opzetten dat op een grote afstand van iedereen ligt. We wensen niet te werken met een verhaal waarin de held de scène als een soort winnaar kan verlaten. Geen moreel concept, geen psychologisch concept."

ST : "Peter wil de oude vrouw niet goed of excellent maken. We waren onmiddellijk vrij van iedere interpretatie."

PH : "Seth heeft me heel erg geleid. Toen we, een tijd geleden, repeteerden terwijl het stuk nog niet klaar was en ik hem toonde wat ik bedoelde met mijn grootmoeder te zijn, zie hij : "Dat is het." Ik wilde het een beetje grafischer maken, een beetje meer tekst voor mezelf, maar hij heeft me nooit losgelaten en is blijven vechten om me de pruik en een mooi zondagspak op te dringen."

ST : "Je kan zeggen dat dit stuk over een grootmoeder gaat, maar het is de kleinzoon die de grootmoeder speelt. Wat hij over haar weet, wat hij van haar zag en alle daaruit volgende misinterpretaties tussen wie hij denkt dat zij was en wie zij werkelijk was. Deze storingen, zijn woede om haar, zijn haat, zijn liefde, zijn gebrek aan herinnering, zijn mij ook zeer bekend. Maar tege-

lijk gaat dit stuk niet over emoties. Neem bijvoorbeeld de scène waarin Goldie valt. De eerste keer dat ze tegen de vlakte gaat reageert het publiek : "Wat gebeurt er ?" En dan valt Peter nog eens en nog eens, zodat we na drie keer het punt bereiken waarop het grappig wordt, maar wat er overblijft is niets meer dan een concept, een idee. Er blijft niets emotioneels achter."

Er is een andere scène waarin ze zich met heel veel moeite wast. Op dat moment gaat het over aftakeling en ouder worden.

PH : "Soms werk ik heel hard met mijn linkerarm en als ik iets moet tillen doet het heel erg pijn."

ST : "Op een dag kwam Peter, na een dag bouwvakkersarbeid, naar de repetitie en ging op het bed liggen. We startten en ik zei een en ander tegen hem tot ik merkte dat hij vast lag te slapen. Dat zijn dingen waarvan we gebruik hebben gemaakt."

Het feit dat de voorstelling over theater gaat wordt voortdurend benadrukt.

ST : "Het is grappig vast te stellen hoe je dat kan bereiken zonder het zelfs te proberen. Als je het niet probeert, dan gebeurt het."

PH : "Ik weet niet of ik dat laat zien, maar ik werk bijna mijn hele leven in het theater, breng mijn leven met theater door. Daar weet ik dus veel vanaf, dus daar kan ik min of meer authentiek over praten. Ik verwacht niet dat de journalist of de jury het even authentiek over theater kunnen hebben, maar ik verwacht wel dat zij even gedetailleerd... Wanneer iets heel goed gemaakt is, wekt dat mijn nieuwsgierigheid op : welke geest heeft dat gemaakt, hoe is het idee kunnen ontstaan ?"

Hoe grijpen leven en theater op elkaar in ? Levert dat problemen op ?

PH : "We leven niet samen. Dat was wel belangrijk voor mij gedurende de periode dat ik met Squat werkte, wat een heel ander avontuur was. Wat niet wil zeggen dat we niet heel *close* met elkaar omgaan, misschien zelfs meer. Maar goed, het is iets heel anders om elke dag samen te leven en al je geld in dezelfde pot te stoppen."

Gemakkelijker ?

PH : "Nee, het is nooit gemakkelijk geweest. Squattheatre woonde in het huis waar ze speelden. Weet je, na een paar jaar zit je samen en je ziet iemand

volop nagelbijten, iemand anders eet een appel, een derde krabt driftig zijn oor en niemand spreekt en bekijkt de vloer aandachtig. Wanneer het leven de kunst overwoekert beginnen de moeilijkheden. Wanneer er een gemeenschappelijke code aanwezig is om theater te maken en dat belangrijker is dan wat dan ook, dan is het leven prima. Dan groeit het familieleven over de scheiding tussen leven en kunst..."

Hoe zijn de materiële werkomstandigheden geëvolueerd gedurende de voorbije jaren ?

PH : "Nee, er zijn geen materiële werkomstandigheden, maar die zijn niet belangrijk. Wanneer je iets te zeggen hebt of je voelt dat dit datgene is wat je moet doen, dan is er geen excuus der omstandigheden. Wanneer je iets doet, komen de omstandigheden pas op de tweede plaats. O.k, ik heb geen geld, als je dat wil weten."

Kunnen jullie realiseren wat jullie willen realiseren ?

ST : "Je hebt geen kans, maar je moet ze gebruiken. Dat zegt Achternbusch en dat werd in *The Chinese* ook verteld."

PH : "Ik wens niet voor een stuk te werken, ik werk aan een stuk. Binnen mijn praktijk is er altijd een voorstelling die geen geld kost, zodat je niet aan het stuk moet werken voor het stuk, maar dat we kunnen vertrekken en spelen. Dat is een soort van ideaal. Werk en spel vermengen."

Je gaat dit stuk nu spelen in je geboorteland. Is het de eerste keer dat je terugkeert ?

PH : "Ja, het is de allereerste keer. Eigenlijk werd ik in dit avontuur geduwd. Het was mijn keuze niet, maar gelukkig heb ik het aanvaard en ik kijk er wel naar uit."

Je werd gedwongen Hongarije te verlaten ?

PH : "Ik wou Hongarije verlaten, dat zal iets juister zijn. Ik werd gedwongen, dat is ook juist, want anders zou ik het niet gedaan hebben. Ik heb ernstige stappen moeten ondernemen om het land te kunnen verlaten, ze wilden me niet zomaar laten wegwandelen. Dus, ik verliet Hongarije en ik heb sindsdien niet zoveel teruggekeken. Op de een of andere manier raakte ik betrokken in het leven dat ik leidde. Dat was belangrijker dan datgene wat ik achterliet. Ik wou geen signalen naar Hongarije zenden om het land op